

Examen VMBO-GL en TL

2008

tijdvak 1
vrijdag 23 mei
9.00 - 11.00 uur

maatschappijleer 2 CSE GL en TL

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 48 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 65 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Meerkeuzevragen

Schrijf alleen de hoofdletter van het goede antwoord op.

Criminaliteit en rechtsstaat

tekst 1

De ... verbiedt kranslegging neonazi's

De ... van Venray heeft de kranslegging zaterdag op het Duits oorlogskerkhof in Ysselsteyn, door leden van de extreem-rechtse organisatie Blood & Honour, verboden. Een woordvoerder van de gemeente wees erop dat de ... verantwoordelijk is voor het handhaven van de openbare orde. Leden van de linkse groepering Anti Fascistische Aktie hadden via hun website opgeroepen de kranslegging te verstoren.

bron: de Volkskrant van 4 maart 2006

Lees tekst 1.

- 1p 1 Wie of wat moet op de puntjes (drie maal) in tekst 1 worden ingevuld?
- A burgemeester
 - B gemeenteraad
 - C officier van justitie
 - D politie

tekst 2

Jong, kwaad en gewapend

Vorige week donderdag schoor de 18-jarige scholier Hans van T. zich kaal. Hij kocht in Antwerpen een jachtgeweer. Vervolgens schoot hij een Turkse vrouw op een bankje neer, daarna een zwangere oppas uit Mali en een tweejarige peuter. De laatste twee overleefden het niet. Van T. komt uit een familie van Vlaamse rechtsextremisten. Hans, de moordenaar dus, verklaarde na zijn daad dat hij vijf jaar geleden is gepest door een allochtoon.

naar: de Volkskrant van 20 mei 2006

Lees tekst 2.

- 1p 2 Wat kan **volgens tekst 2** een oorzaak zijn van het criminele gedrag van Hans van T.?
- A armoede en werkloosheid in de samenleving
 - B criminaliteit als aangeboren eigenschap
 - C crimineel gedrag wordt aangeleerd in het gezin
 - D het groepsverband van jongeren

tekst 3

Aantal moorden neemt spectaculair af

Vlak voor het einde van het jaar stevent 2006 af op een nieuw record: het aantal moorden is spectaculair afgenomen en bevestigt de dalende trend.

In 2005 werden er 201 moorden gepleegd. Dat was ook al een laagterecord. Maar met nog drie weken te gaan, zijn dit jaar tot nu toe 140 moorden gepleegd. Afgaand op het gemiddelde van voorgaande jaren in de decembermaanden zal het eindcijfer hooguit rond de 160 à 170 moorden liggen.

bron: Elsevier van 5 december 2006

tekst 4

“Zucht, waar zijn we toch mee bezig in dit land! Het wordt tijd dat de straffen weer eens worden aangescherpt en dat dit soort gedrag (moord) heel zwaar wordt gestraft, met strafblad en dat de dader bekend wordt gemaakt met foto in alle kranten. Het aantal moorden blijft maar toenemen! Het kan zo niet verder!”

bron: website van De Telegraaf; reactie van een lezer op een bericht over moord

Lees de teksten 3 en 4.

- 1p 3 De persoon die tekst 4 heeft geschreven, denkt dat het aantal moorden blijft toenemen. In werkelijkheid is dat niet het geval. Zie tekst 3. Dat mensen denken dat moord in de samenleving steeds meer voorkomt, komt onder andere door de berichtgeving in de media.
→ Geef een argument voor deze bewering.

tekst 5

Een 21-jarige man uit Harreveld is gisteren door de rechtbank vrijgesproken, onder andere van bedreiging en mishandeling. Hij werd wel veroordeeld voor een verkeersovertreding.

5 De Harrevelder was op 30 augustus vorig jaar in Lichtenvoorde rakelings langs een moeder met kinderen gereden. De moeder schreeuwde 'gek', waarop de man even later omdraaide en verhaal kwam halen. Opnieuw was de man met grote snelheid op de moeder afgereden.

10 **A** ... zei gisteren ronduit wat zij dacht: "Met pijn in het hart spreek ik u op vier punten vrij. De overtuiging is er in een aantal gevallen wel, maar de bewijsmiddelen zijn onvoldoende om tot een veroordeling te komen".
Zij vond het rijgedrag van de man 'absoluut niet kunnen' en 'te laag voor woorden'. Voor de verkeersovertreding veroordeelde ze de Harrevelder tot een geldboete van vijfhonderd euro, twee weken cel voorwaardelijk met een proeftijd van een jaar met als bijzondere voorwaarde reclasseringstoezicht. De geëiste
15 rijontzegging nam ze over.

B ... vond dat, mede op grond van getuigenverklaringen, er voldoende bewijs lag voor alle vijf tenlastegelegde feiten. Hij vorderde een werkstraf van honderd uur waarvan veertig voorwaardelijk plus reclasseringstoezicht. Verder twaalf maanden ontzegging van de rijbevoegdheid waarvan de helft voorwaardelijk met
20 twee jaar proeftijd.

C ... vond dat alleen het te hard rijden in Lichtenvoorde bewezen kon worden. Een feit dat door de verdachte ook werd erkend. Voor de andere feiten bepleitte hij vrijspraak. En met succes.

naar: De Twentse Courant Tubantia van 5 september 2006

De vragen 4 tot en met 7 gaan over tekst 5.

Lees tekst 5.

2p 4 In een rechtszaak treden verschillende personen op. In tekst 5 zijn de namen van die personen weggelaten.

→ Welke personen moet je invullen bij de letters A, B en C uit tekst 5?

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.

Bij A ...

Bij B ...

Bij C ...

- 3p **5** In de Nederlandse wetgeving kunnen verschillende soorten sancties worden opgelegd. De verschillende soorten sancties zijn hoofdstraffen, bijkomende straffen en maatregelen.
→ Noem van hoofdstraffen, bijkomende straffen en maatregelen een voorbeeld uit tekst 5.
Doe het zo: neem onderstaande nummers over en vul het antwoord aan.
- 1 voorbeeld van een hoofdstraf uit tekst 5: ...
 - 2 voorbeeld van een bijkomende straf uit tekst 5: ...
 - 3 voorbeeld van een maatregel uit tekst 5: ...
- 1p **6** Wat wordt bedoeld met “twee weken cel voorwaardelijk met een proeftijd van een jaar” in de regels 13-14 uit tekst 5?
- A** De veroordeelde gaat twee weken de gevangenis in en mag daarna een jaar geen strafbaar feit plegen.
 - B** De veroordeelde krijgt een celstraf van een jaar, maar krijgt strafvermindering van steeds twee weken als hij zich goed gedraagt.
 - C** De veroordeelde mag binnen een jaar geen vergelijkbaar strafbaar feit plegen anders moet hij alsnog twee weken de gevangenis in.
- 1p **7** Welk uitgangspunt van het strafrecht en strafproces herken je in tekst 5?
- A** Bij gebrek aan bewijs moet iemand worden vrijgesproken.
 - B** De maximale straf moet altijd geëist worden.
 - C** Er wordt rekening gehouden met de achtergrond van de verdachte, namelijk ontoerekenbaarheid.
 - D** Er wordt rekening gehouden met de situatie waarin het delict plaatsvond, namelijk overmacht.

tabel 1

Aantal ambtenaren en bestuurders dat zich schuldig heeft gemaakt aan fraude en corruptie in Nederlandse gemeenten in 2004

	ambtenaren	bestuurders	totaal
werkelijke corruptie			
- intern afgehandeld	17	2	19
- politie/justitie ingeschakeld	18	3	21
werkelijke fraude			
- intern afgehandeld	24	21	45
- politie/justitie ingeschakeld	21	1	22

naar: *www.kennislink.nl* van 26 januari 2005

Bekijk tabel 1.

- 2p 8 Welke **twee** van onderstaande begrippen (a tot en met f) hebben te maken met de gegevens in tabel 1?

Begrippen:

- a discriminatie
- b midden en hogere milieus
- c socialisatie
- d sociale ongelijkheid
- e veelvoorkomende criminaliteit
- f witteboordencriminaliteit

tekst 6

Buitenlanders in Amsterdam opgepakt

De politie heeft vorige week in Amsterdam drie personen uit Italië opgepakt. Het gaat om drie mannen van 50, 53 en 56 jaar oud. De recherche hield verder een 45-jarige Italiaanse vrouw aan.

Alle vier handel in verdovende middelen en lidmaatschap van een criminele organisatie.

naar: *NRC Handelsblad* van 30 november 2006

Lees tekst 6.

- 1p 9 Wat moet op de puntjes in tekst 6 worden ingevuld?

- A staan terecht voor
- B worden verdacht van
- C worden veroordeeld voor

tekst 7

DJI in cijfers

Plaats voor gevangenen

- Totaal aantal plaatsen in 2005: 22.382
- Groei tussen 2002 en 2005: van 16.612 naar 22.382
- Groei plaatsen voor illegalen in dezelfde periode: van 1.340 (2002) naar 2.698 (2005)

Personeel gevangenis

- Ambtelijk personeel in voltijdsbanen: van 11.731 (2002) naar 11.945 (2005)

Bron: Jaarverslag DJI 2005

Nederland heeft sterkste groei aantal gevangenen

Gevangenen per 100.000 inw.

	2001	2004
Ver. Staten	686	724
Ver. Koninkrijk	127	141
Nederland	93	123
Australië	116	120
Duitsland	98	97
Frankrijk	77	91
België	85	88
Zweden	68	81

NRC H 201006 / JF/ Bron: Jaarv. DJI 2005

DJI betekent Dienst Justitiële Inrichtingen.

bron: NRC Handelsblad van 20 oktober 2006

- 1p 10 In tekst 7 staan gegevens van de Dienst Justitiële Inrichtingen. Van welk overheidsbeleid zijn deze gegevens een gevolg? Van beleid dat gericht is op
- A het bevorderen van het aantal Halt-afdoeningen
 - B het bestrijden van terreur en terrorisme
 - C preventie
 - D repressie
- 1p 11 Volgens tekst 7 komen er in Nederland steeds meer mensen in de gevangenis. Uit een rapport van de Dienst Justitiële Inrichtingen blijkt dat een kleine 20% van de ex-gedetineerden binnen een jaar na ontslag uit de gevangenis in herhaling valt en opnieuw wordt ingesloten. (rapport *Recidive, Opnieuw achter de tralies*, website Ministerie van Justitie).
- Welke van de onderstaande doelen van straffen worden kennelijk **niet** helemaal bereikt door het opleggen van gevangenisstraffen? Noem **twee** doelen.
- Straffen worden opgelegd met als doelen:
- 1 afschrikking van de dader
 - 2 genoegdoening van het slachtoffer
 - 3 resocialisatie
 - 4 voorkomen van eigenrichting
 - 5 wens van slachtoffers om wraak

tekst 8

Terrorismeproces / Samir A. minacht het recht

door H el ene Butijn

Maandag begint de inhoudelijke behandeling van het nieuwste terrorismeproces tegen Samir A. Tot nog toe werd hij steeds vrijgesproken. Maar niet eerder gold de nieuwe, strengere, wetgeving.

Zijn naam dook op in het Hofstadproces, omdat hij contacten had met de hoofdverdachten, maar ook in een aantal andere terreurzaken waarin hijzelf  en van de hoofdrolspelers was. Veroordeeld werd hij niet, deels doordat bij zijn eerste arrestatie de oude wetgeving nog van kracht was. Maar sinds augustus 2004 gelden nieuwe anti-terroriseregels.

naar: Trouw van 14 oktober 2006

Lees tekst 8.

- 1p 12 Criminaliteit is een tijd- en plaatsgebonden begrip.
→ Geef een reden waarom tekst 8 een voorbeeld is van criminaliteit als een tijdgebonden begrip.

tekst 9

Een columnist van *de Volkskrant* heeft kritiek op het criminaliteitsbeleid van het kabinet-Balkenende III:

“Keihard, het woord van de regering komt telkens terug, als het gaat om de bestrijding van overlast en criminaliteit van jongeren. Iedereen die een misdrijf pleegt, moet zo mogelijk worden vervolgd en gestraft. Maar het is altijd mijn uitgangspunt geweest dat omstandigheden die niet deugen, mensen baren die niet deugen. Niet de mensen, maar de omstandigheden moeten dus keihard worden aangepakt.”

bron: de Volkskrant van 23 november 2006

Lees tekst 9.

- 1p 13 Bij welke politieke stroming past het citaat in tekst 9 het best?
- A christendemocratie
 - B liberalisme
 - C rechts-extremisme
 - D sociaal-democratie

tekst 10

In oktober 2002 presenteerde het eerste kabinet-Balkenende onder de titel 'Naar een veiliger samenleving' een veiligheidsprogramma voor de periode 2002–2006. Dit programma is door het kabinet-Balkenende II overgenomen. Centraal beleidsdoel van het veiligheidsprogramma is: terugdringen van criminaliteit en overlast in de publieke ruimte met 20 tot 25% in het jaar 2010.

bron: www.rekenkamer.nl

Lees tekst 10.

- 1p **14** Hoe kan het best worden vastgesteld of het beleidsdoel 'terugdringen van criminaliteit en overlast' is behaald in 2010?
door middel van
- A** enquêtes onder burgers die strafbare feiten hebben gepleegd.
 - B** enquêtes onder willekeurige burgers.
 - C** politiestatistieken
 - D** rechtbankstatistieken

tekst 11

Straf top Ahold* wekt ongeloof

De geldboetes en voorwaardelijke celstraffen voor de ex-Aholdbestuurders hebben buiten de rechtszaal ongeloof en verontwaardiging gewekt. Beleggers die geld verloren door de schandalen bij Ahold, zijn teleurgesteld over de strafmaat. Op internet uitten in de uren na de uitspraak van de rechter
5 duizenden mensen hun woede over wat velen 'klassenjustitie' noemden.

De Amsterdamse rechter veroordeelde de oud-Aholdtopman Cees van der Hoeven gisteren tot negen maanden voorwaardelijke gevangenisstraf en een geldboete van 225.000 euro. Zijn toenmalige financiële rechterhand Michiel Meurs kreeg dezelfde straf opgelegd.

10 De voormalige Ahold-kopstukken stonden terecht wegens geknoei met de boekhouding en valsheid in geschrifte.

Het OM had 20 maanden celstraf geëist, waarvan zes voorwaardelijk. De Vereniging van Effectenbezitters sprak van een 'ongelooflijk lage straf'.

In vele publieke reacties op de veroordeling werd gesteld dat de verdachten het
15 juist aan hun hoge positie bij Ahold te danken hebben dat ze een relatief lage straf kregen.

naar: Brabants Dagblad van 23 mei 2006

noot *Ahold is een grote detailhandelsonderneming waar bijvoorbeeld Albert Heijn bij hoort.

Lees tekst 11.

- 2p 15 In tekst 11 wordt gesproken over 'klassenjustitie' (regel 5).
→ Wat is klassenjustitie?
→ Citeer een zin uit tekst 11 waaruit blijkt dat er sprake is van klassenjustitie.

tekst 12

Ook politie moet verantwoording afleggen bij gebruik van geweld

Geweld en geweldsuitoefening zijn zo bedreigend dat we het recht om geweld uit te oefenen alleen hebben opgedragen aan de overheid. Die mag met geweld optreden als dat noodzakelijk is, bijvoorbeeld om iemand te arresteren.

Keerzijde is dat dit geweld naar verhouding moet zijn en de overheid te allen tijde volledige verantwoording aflegt voor haar geweldsdaden.

Over dit laatste punt maakt de nationale ombudsman Alex Brenninkmeijer zich zorgen. Hij constateerde dezer dagen weer eens dat de politie zich soms onprofessioneel gedraagt en zich dan schuldig maakt aan 'zinloos geweld'.

Burgers die daarover willen klagen, staan vaak met lege handen omdat individuele agenten niet herkenbaar zijn.

naar: www.trouw.nl van 12 september 2006

Lees tekst 12.

2p 16 Het optreden van de politie in tekst 12 wordt gezien als een aantasting van de rechtsstaat.

→ Welk **twee** kenmerken van de rechtsstaat worden aangetast in dit geval?

Kies **twee** antwoorden uit het onderstaande rijtje:

- 1 Bescherming van burgers tegen willekeur van de overheid.
- 2 Burgers hebben vrijheid van meningsuiting.
- 3 De overheid dient de rechtsorde te handhaven met wettelijke middelen.
- 4 Er is sprake van machtscheiding.

tekst 13

Leed krijgt een gezicht

In het najaar van 2004 werd de 59-jarige pompbediende Gijs Klaver het slachtoffer van een gewapende roofoverval.

Sinds 1 januari 2005 hebben alle slachtoffers van ernstige geweldsdelicten en verkeersongevallen het recht ... te vertellen over de gevolgen van het delict.

bron: de Volkskrant van 21 juni 2005

Lees tekst 13.

1p 17 De positie van slachtoffers is in het strafrecht de laatste jaren verbeterd.

Wat moet er op de puntjes in tekst 13 worden ingevuld?

- A bij het politieverhoor
- B in de media
- C tegen de officier van justitie
- D tijdens de rechtszaak

tekst 14

Gezichtsscan tegen overlast jongeren

De gemeente Tilburg gaat een gezichtsscan invoeren voor de drie Tilburgse zwembaden. De gemeente wil hiermee de overlast van jongens terugdringen en hoopt dat er minder meisjes worden lastig gevallen in de zwembaden. Van iedere jongen die één van de zwembaden binnenkomt, wordt een scan gemaakt, zodat hij gemakkelijk herkend kan worden.

naar: Brabants Dagblad van 5 juli 2006

Lees tekst 14.

2p 18 Er zijn verschillende soorten van overheidsbeleid om crimineel gedrag aan te pakken.

→ Welke **twee** soorten van overheidsbeleid zijn van toepassing op tekst 14?

Kies **twee** antwoorden uit het onderstaande rijtje.

- 1 gevangenisbeleid
- 2 opsporingsbeleid
- 3 preventief beleid
- 4 repressief beleid
- 5 vervolgingsbeleid

Politiek en beleid

tekst 15

Petitie

Vaak wordt een petitie aangeboden na een landelijke actie namens een groep mensen.

In uw petitie dient u uit te leggen met welk beleid of met welke regel u het oneens bent. U meldt wat u met de petitie wilt bereiken en wie de organisatoren zijn.

Wie een petitie aan de Kamer wil aanbieden, moet dat schriftelijk aanvragen. De aanbieding van een petitie wordt in de eerstvolgende vergadering van de Kamer gemeld op de lijst van ingekomen stukken.

naar: www.tweedekamer.nl/hoe_werkt_het/

Lees tekst 15.

- 1p 19 Wat is een petitie?
- A Het is een middel van burgers om invloed uit te oefenen op de politieke besluitvorming.
 - B Het is een middel van leden van het parlement om de regering te controleren.
 - C Het is een taak van politieke partijen.
 - D Het is een voorbeeld van buitenparlementaire actie door pressiegroepen.

tekst 16

Uitleg Noord/Zuidlijn

AMSTERDAM - Wethouder Mark van der Horst (Verkeer) moet zich volgende week in de gemeenteraad verantwoorden voor de aanlegkosten van de nieuwe metrolijn, de Noord/Zuidlijn. De SP-fractie, die een spoeddebat heeft aangevraagd, denkt dat de VVD-wethouder een eventuele kostenstijging geheimhoudt tot na de gemeenteraadsverkiezingen van 7 maart.

bron: De Telegraaf van 21 februari 2006

Lees tekst 16.

- 1p 20 Welke taak van de gemeenteraad herken je in tekst 16?
- A beslissen over plannen voor de gemeente
 - B controleren van het college van Burgemeester en Wethouders
 - C uitvoeren van beleid van het college van Burgemeester en Wethouders
 - D voorbereiden van beleid voor de gemeente

tekst 17

Beatrix breekt lans voor EU

Door onze correspondent

Antwerpen/Brussel, 21 juni. “De burgers van Europa zullen zich er weer bewust van moeten worden hoe belangrijk de Europese Unie is voor ons aller bestaan, voor **onze vrede**, veiligheid en welvaart.” Dat zei koningin Beatrix gisteravond tijdens het officiële diner op de eerste dag van haar staatsbezoek aan België.

bron: www.nrc.nl van 23 juni 2006

Bij tekst 17 horen de vragen 21 tot en met 23.

Lees tekst 17.

- 1p 21 Wat is een voorbeeld van het belang van de Europese Unie (EU) voor ‘**onze vrede**’?
- A De Europese samenwerking heeft er toe geleid dat Nederland geen meningsverschillen heeft met andere EU-landen.
 - B Door de introductie van de euro kunnen we makkelijker wonen in andere landen van de EU.
 - C Nederland heeft als exportland flink geprofiteerd van de Europese vrije markt met haar open grenzen.
 - D Sinds de Europese landen samenwerken is er geen oorlog geweest tussen lidstaten van de EU.

Zie tekst 17.

- 1p 22 Welke taak oefende de koningin uit tijdens haar staatsbezoek aan België?
- A Ze behartigde de belangen van het Nederlandse bedrijfsleven.
 - B Ze oefende invloed uit op de Europese besluitvorming.
 - C Ze vertegenwoordigde de Nederlandse regering.
 - D Ze vervulde een symbolische functie.

Zie tekst 17.

- 1p 23 Koningin Beatrix heeft een toespraak gehouden tijdens haar staatsbezoek aan België.
Wie is verantwoordelijk voor de inhoud van deze toespraak?
- A de ambtenaren van het ministerie van Buitenlandse Zaken
 - B de koningin zelf
 - C de minister-president
 - D het Nederlandse parlement

tekst 18

Chinese politie schiet honderd mensen dood

In de zuidoostelijke Chinese provincie Hunan zijn vorige week zeker honderd mensen om het leven gekomen toen de politie het vuur opende op een menigte betogers. Dat meldde het Japanse persbureau Kyodo gisteren op basis van berichten uit onder meer Hongkong. Uit China komen vaker berichten over gewelddadige demonstraties, vaak tegen onteigening van grond. Door censuur blijft echter ook veel sociale onrust verborgen.

bron: Trouw van 8 augustus 2006

Lees tekst 18.

- 1p 24 China heeft een dictatoriaal politiek systeem. Welk kenmerk van zo'n systeem is af te leiden uit tekst 18?
- A Burgers hebben geen politieke grondrechten.
 - B Burgers houden uit onvrede regelmatig demonstraties.
 - C De politie moet zorgen voor handhaving van de openbare orde.

tekst 19

Beledigd door supermarktketen Dirk van den Broek

Met beledigende opmerkingen over de zondagsrust heeft supermarktketen Dirk van den Broek zich de woede van klanten in het Twentse Rijssen op de hals gehaald. De ..X..-fractie in de Tweede Kamer roept de overwegend christelijke bevolking op voortaan boodschappen te doen bij Albert Heijn. In het eigen reclameblad *Lekker Doen!* noemt Dirk van den Broek de zondagsrust een ouderwets ritueel. Die opmerkingen zijn trouwe klanten in het verkeerde keelgat geschoten. Dirk van den Broek betreurt de gang van zaken, rept van een 'oerstomme' tekst en zegt toe alle klagers een persoonlijke reactie met excuses te sturen.

naar: Algemeen Dagblad van 11 september 2006

Lees tekst 19.

- 1p 25 In tekst 19 is de naam van de politieke partij in de Tweede Kamer weggelaten. Welke politieke partij moet op de puntjes bij X worden ingevuld?
- A GroenLinks
 - B SGP
 - C SP
 - D VVD

tekst 20

Het LAKS, voor scholieren, door scholieren

Het Landelijk Actie Komitee Scholieren is een organisatie van, voor en door scholieren. Het LAKS organiseert diverse activiteiten voor scholieren en komt voor hen op. Doel van het LAKS is de leerling centraal te stellen en een stem te geven.

naar: www.laks.nl

tekst 21

ROEP OM BETER ONDERWIJS

Jongeren bepleiten hogere beurs en willen hoger salaris voor goede leraar

Door Sander Wageman

DEN HAAG - De vier belangrijkste scholieren- en studentenorganisaties waaronder het Landelijk Actie Komitee Scholieren (LAKS) hebben gisteren gepleit voor onder andere meer studiefinanciering, een betere begeleiding van schoolverlaters en voor een hoger salaris voor goede docenten in het voortgezet onderwijs. Ze deden dat in een negenpuntig manifest, dat ze gisteren hebben overhandigd aan vertegenwoordigers van de zes grootste politieke partijen.

naar: Spits van 8 november 2006

Lees de teksten 20 en 21.

2p **26** Geef twee redenen waarom LAKS een belangengroep is.

tekst 22

Op bezoek bij de krant

ENSCHEDA - Alle kopstukken uit de Nederlandse politiek komen voor de Tweede Kamerverkiezingen van 22 november naar De Twentsche Courant Tubantia. Op de redactie van het hoofdkantoor in Enschede gaan Jan Peter Balkenende, Wouter Bos, Mark Rutte en zeven andere lijsttrekkers in debat met lezers. Van maandag 6 tot en met vrijdag 17 november komt elke werkdag één van de politieke zwaargewichten naar de krant. Onder leiding van een redacteur ondervraagt een wisselend en telkens uit vijf lezers bestaand panel de lijsttrekker. Lezers worden daarvoor door de redactie benaderd.

bron: De Twentsche Courant Tubantia van 11 oktober 2006

Lees tekst 22.

- 1p 27 *De Twentsche Courant Tubantia* bericht uitvoerig over het debat met de lijsttrekkers en plaatst uitgebreide artikelen over de interviews met de lijsttrekkers.
Welke functie voor de democratie vervult *de Twentsche Courant Tubantia* met artikelen over het debat en de gesprekken met de lijsttrekkers?
- A bijdrage leveren aan meningsvorming van de burgers
 - B burgers informeren over het bestuur van Nederland
 - C politici controleren
 - D reclame maken voor de overheid en maatschappelijke organisaties
- 1p 28 De lijsttrekkers zijn tijdens de verkiezingscampagne de belangrijkste personen van de politieke partijen.
Welke taak van politieke partijen voeren de lijsttrekkers uit tijdens de verkiezingscampagne?
- A Zij beslissen wie er op de verkiezingslijsten komen.
 - B Zij brengen de ideeën van hun politieke partij onder de aandacht van de burgers.
 - C Zij keuren het verkiezingsprogramma goed.
 - D Zij vertegenwoordigen de partij in het parlement.

tekst 23

Nederlandse wetgeving die voortvloeit uit Europese regelgeving

Meer dan de helft van onze nieuwe wettelijke regels is het gevolg van Europees beleid. Een voorbeeld van nieuwe wetgeving die voortvloeit uit een Europese richtlijn is het Europees aanhoudingsbevel.

Steeds vaker opereren criminele organisaties in meerdere landen. Personen die verdacht worden van terroristische activiteiten kunnen door het Europees aanhoudingsbevel makkelijker worden uitgeleverd door de ene aan de andere lidstaat van de EU.

bron: www.tweedekamer.nl/hoe_werkt_het/

Lees tekst 23.

- 1p 29 De Europese Unie oefent veel invloed uit op het Nederlandse beleid. Tekst 23 is daarvan een voorbeeld.
Wie heeft besloten dat deze richtlijn werd ingevoerd in alle EU-landen?
- A de Europese commissie
 - B de ministers van Justitie van de lidstaten van de EU
 - C de parlementen van alle lidstaten van de EU

tekst 24

Citaat uit het verkiezingsprogramma van een politieke partij:
“Bovendien is de aftrekbaarheid van de hypotheekrente van de belasting in de toekomst in zijn huidige vorm niet houdbaar. De hypotheekrenteaftrek levert rijkere inwoners twee keer zoveel op als mensen met gewone inkomens. Er moet een eerlijker verdeling komen en dat kan door voor de hoogste inkomens de aftrek te verlagen.”

bron: site van november 2006

Lees tekst 24.

- 1p 30 Van welke politieke partij is dit citaat in tekst 24?
- A CDA
 - B Partij voor de Vrijheid
 - C PvdA
 - D VVD

tekst 25

Tijdens de verkiezingscampagne voor de Tweede Kamerverkiezingen van 22 november 2006 heeft een politieke partij folders verspreid met de kernpunten uit het programma. Hieronder een keuze:

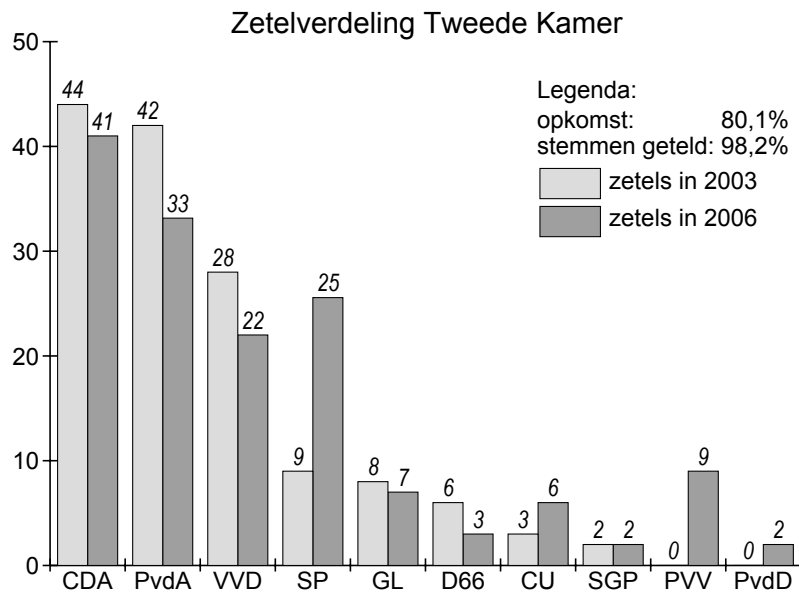
- 1 Lagere belastingen
 - 16 miljard belastingverlaging, dus koopkracht fors hoger voor iedereen
 - fors minder geld naar Brussel, ontwikkelingshulp, bureaucraten en subsidies
- 2 Immigratiestop voor niet-westerse allochtonen
 - verbied de burka
 - sluit radicale moskeeën, geen nieuwe moskeeën en islamitische scholen
- 3 Fatsoen moet terug
 - fors strengere straffen, invoering minimumstraffen
 - heropvoedingskampen
- 4 Auto's moeten weer rijden
 - meer wegen, bredere wegen
 - maximumsnelheid hoger
- 5 Brussel
 - fors minder geld naar Brussel
 - geen nieuwe landen in de EU, zeker Turkije niet

bron: site van november 2006

Lees tekst 25.

- 2p 31 Politieke partijen kan men aanduiden met de volgende begrippen: (in alfabetische volgorde) christendemocratisch, conservatief, liberaal, links, midden, progressief, rechts, sociaaldemocratisch.
- Welke begrippen passen het best bij de politieke partij die bovenstaande punten verkondigt? Noem er **twee**.

figuur 1

naar: de Volkskrant van 23 november 2006

- 1p **32** Figuur 1 geeft de uitslag weer van de Tweede Kamerverkiezingen van 22 november 2006.
Welke politieke stroming is de grootste geworden?
- A** Christendemocratische stroming
 - B** Liberale stroming
 - C** Rechts-extremistische stroming
 - D** Sociaaldemocratische / socialistische stroming

tekst 26

Bus vier jaar gratis in Brabant

Bestuurder J. de Jong gaat aan de slag met het plan om in Brabant gratis busvervoer te regelen. Hij wil het plan voor de verkiezingen rond hebben.

naar: Brabants Dagblad van 16 september 2006

Lees tekst 26.

- 1p **33** Voor welke verkiezingen wil J. de Jong in tekst 26 het plan rond hebben?
- A** de gemeenteraadsverkiezingen
 - B** de Tweede Kamerverkiezingen
 - C** de verkiezingen voor de Provinciale Staten
 - D** de verkiezingen voor het Europees parlement

Analyse maatschappelijk vraagstuk: alcoholgebruik onder jongeren

Deze opgave bevat een aantal vragen die ook gerekend kunnen worden tot de exameneenheid Politiek & beleid.

Bij de beantwoording van de vragen 34 tot en met 48 maak je gebruik van de teksten 1 tot en met 8 in de bijlage.

Lees tekst 1 en tekst 2 in de bijlage.

- 3p **34** Het alcoholgebruik onder jongeren is een maatschappelijk vraagstuk geworden. Een maatschappelijk vraagstuk heeft onder andere de volgende kenmerken:
- 1 Het gaat om een situatie die veel mensen in strijd vinden met bepaalde waarden.
 - 2 Er bestaan verschillende meningen over de oplossing van het probleem.
 - 3 Het moet gaan om een probleem dat door middel van gezamenlijke actie of door de politiek kan worden opgelost.
- Waarom is alcoholgebruik onder jongeren een maatschappelijk vraagstuk? Beantwoord de vraag door van elk kenmerk een voorbeeld uit tekst 2 te halen.

Doe het zo: neem het onderstaande over en schrijf het voorbeeld erachter.

kenmerk 1: ...

kenmerk 2: ...

kenmerk 3: ...

- 1p **35** Het politieke besluitvormingsproces verloopt in vier verschillende fasen. In welke fase bevindt zich het politieke besluitvormingsproces over het alcoholvraagstuk in tekst 2?
- A fase 1: erkennen van wensen als politieke problemen
 - B fase 2: vergelijken en bedenken van oplossingen voor problemen
 - C fase 3: beslissen over (oplossingen van) problemen
 - D fase 4: uitvoeren van besluiten

- 2p **36** In tekst 2 zijn verschillende belangengroepen aan het woord.
- Noem uit de tekst twee belangengroepen waartussen er sprake is van een belangentegenstelling.
- Schrijf deze belangen op.

Doe het zo: neem onderstaande regels over en vul het antwoord aan.

Belangengroep 1 ... ; belang: ...

Belangengroep 2 ... ; belang: ...

- 1p **37** De informatie die we via de media horen of lezen moet betrouwbaar zijn. Waarom is de informatie in tekst 2 betrouwbaar?
- A De tekst is geschreven door een journalist van een groot landelijk dagblad.
 - B In de tekst komt duidelijk de eigen mening van de journalist naar voren.
 - C In de tekst staat informatie waarvan je kunt controleren of deze juist is.

- 1p **38** Alcoholgebruik onder jongeren als maatschappelijk vraagstuk kun je bekijken vanuit verschillende benaderingswijzen of invalshoeken: de politiek-juridische, de sociaal-economische, de sociaal-culturele, de veranderende en de vergelijkende invalshoek.
Wat is een voorbeeld van de sociaal-economische invalshoek?
- A In de wet staat dat aan jongeren beneden de 18 jaar geen sterke drank mag worden verkocht.
 - B Drankwinkels en horeca zijn bang voor tegenvallende inkomsten als de leeftijdsgrens voor de verkoop van bier omhoog gaat.
 - C Minister Hoogervorst wil maatregelen om alcoholmisbruik te voorkomen.
 - D Zeven van de tien kinderen drinkt het eerste glas alcohol al op of voor hun twaalfde jaar.

- 1p **39** De minister wil de leeftijd voor het kopen van alcoholische dranken verhogen. Dit voorstel voor verandering van de Drank- en Horecawet (zie tekst 1) is een voorbeeld van
- A beleidsvorming als een doorgaand proces.
 - B het sluiten van compromissen.
 - C het stellen van prioriteiten.
 - D uitvoering van politieke besluiten.

Lees tekst 3.

- 2p **40** Welke twee benaderingswijzen of invalshoeken zijn te herkennen in tekst 3? Kies **twee** van de volgende vier invalshoeken: de politiek-juridische, de sociaal-culturele, de veranderende en de vergelijkende invalshoek.

Lees de regels 1 tot en met 18 van tekst 4 en zie tekst 1.

- 1p **41** Het onderzoek van de Universiteit van Twente maakt een knelpunt in het functioneren van de politieke besluitvorming zichtbaar. Welk knelpunt is dat?
- A De besluitvorming is ondoorzichtig door uitgebreide regelgeving.
 - B De resultaten van overheidsbeleid vallen tegen.
 - C Er is te weinig geld om gewenst overheidsbeleid uit te voeren.
 - D Het is moeilijk om beslissingen te nemen over maatschappelijke vraagstukken waarover verschillende meningen bestaan.

Lees de regels 19 tot en met 23 van tekst 4.

- 1p **42** De Brabantse gemeenten in de regio Eindhoven gaan alcoholmisbruik door jongeren bestrijden. Welke taak of bevoegdheid heeft een gemeente om dit vraagstuk aan te pakken?
- A Het heffen van lokale belastingen zoals onroerend zaakbelasting.
 - B Het maken van verordeningen op het gebied van openbare orde en veiligheid.
 - C Het onderhouden van schoolgebouwen.
 - D Het veranderen van de Drank- en Horecawet.

Lees tekst 5.

- 2p **43** De media vervullen voor personen verschillende functies:
- 1 de informatiefunctie
 - 2 de opiniërende functie
 - 3 de socialisatiefunctie
- Welke functie heeft de soapserie GTST verricht volgens tekst 5? Kies **één** functie uit bovenstaand rijtje en **licht je antwoord toe**.

Lees tekst 6.

- 2p **44** De bier- en alcoholproducenten hebben in Brussel met succes gelobbyd. Van welke machtsmiddelen kunnen de bier- en alcoholproducenten gebruik hebben gemaakt tijdens het lobbyen? Noem er **twee**.

Zie tekst 6.

- 1p **45** De Europese Commissie heeft een aantal taken. Welke taak van de Commissie is te herkennen in tekst 6?
- A Controleren of lidstaten de wetten en maatregelen uitvoeren
 - B Komen met voorstellen voor nieuwe wetten en maatregelen
 - C Uitvoeren van wetten en maatregelen

Lees tekst 7.

- 1p **46** In 2007 werd er door de politieke partijen CDA, ChristenUnie en PvdA intensief onderhandeld over een regeerakkoord. In het regeerakkoord zijn afspraken gemaakt over het alcoholbeleid, onder andere een verbod op reclame voor alcohol op radio en televisie tot 21.00 uur. Wat is de volgende stap in de politieke besluitvorming over dit onderwerp?
- A De minister van Volksgezondheid zorgt voor de uitvoering van dit voorstel.
 - B Een kamerlid van een regeringspartij dient een initiatiefwetsvoorstel in.
 - C Het kabinet komt met een wetsvoorstel in de Tweede Kamer.
 - D Het kabinet vraagt aan de publieke en commerciële omroepen wat zij van dit voorstel vinden.

Zie tekst 7.

- 1p **47** Het coalitieakkoord tussen de Tweede Kamerfracties van CDA, PvdA en ChristenUnie - ook wel een regeerakkoord genoemd - wordt door verschillende personen en politieke partijen als een knelpunt in de besluitvorming ervaren. Welk knelpunt zit er aan een regeerakkoord?
- A De ambtenaren krijgen te veel invloed op het bepalen van beleid.
 - B De besluitvorming wordt ondoorzichtig doordat het aantal regels wordt uitgebreid.
 - C De oppositiepartijen hebben minder invloed op het tot stand komen van beleid.

Lees tekst 8 en zie tekst 2.

- 3p **48** Net als voormalig minister Hoogervorst (tekst 2) wil minister Ter Horst de leeftijdsgrens voor zwak- alcoholische dranken verhogen van zestien naar achttien jaar.
- Vind jij dat de overheid de leeftijd voor de verkoop van zwak-alcoholische dranken moet verhogen van zestien naar achttien jaar?
- Zet in je verhaal **twee argumenten** waarom je wel of niet voor de wettelijke verhoging bent van de leeftijdsgrens voor de verkoop van zwak-alcoholische drank.
- Geef je eigen mening weer in 60 tot maximaal 90 woorden.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.